

Colofon

- **Missie** JurisDidact streeft ernaar kennis en inzicht bij juristen te verhogen en de ontwikkeling van het professioneel handelen te bevorderen door middel van onafhankelijke, individuele nascholing.
- **PO-punten** 3
- **Geldigheid** U kunt de eindtoets maken zolang deze in uw online persoonlijk dossier staat vermeld.

- **Redactie** Mr. Pieter Dorhout, hoofdredacteur
Prof. mr. dr. Sven Brinkhoff
Mr. drs. Marije Jeltes
Mr. dr. Lies Punselie
- **Docent** Prof. mr. dr. Charlotte Phillips en mr. dr. Romy de Jong
- **Uitgever** Igno Ketelaars
- **Vormgeving** Roelof Koster Design, Mildam
- **Foto omslag** Splinter Photography, Job Jonathan Schlingemann

© 2023 JurisDidact, Gorssel
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enig andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

- **Bestellingen** De basisprijs van een programma is € 194,50 (excl. btw). Bij gelijktijdige bestelling vanaf 4 programma's geldt korting. Zie hiervoor de website van JurisDidact. JurisDidact legt de gegevens van bestellers vast voor verwerking van de bestelling. De gegevens kunnen door ons worden gebruikt om u te informeren over relevante producten en diensten, tenzij u te kennen hebt gegeven hiertegen bezwaar te hebben.
- **Certificaten** Certificaten worden alleen toegekend aan kopers van losse programma's.
- **Administratie** Bij wijziging van de tenaamstelling en/of het adres verzoeken wij u deze gegevens door te geven aan de klantenservice van JurisDidact: Parallelweg 25, 7213 VT Gorssel.
- **Algemene voorwaarden** Levering en diensten geschieden volgens de Algemene voorwaarden van MOCuitgevers BV, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 6469182. Een exemplaar van deze voorwaarden zal op verzoek worden toegezonden. De voorwaarden zijn te raadplegen via www.mocuitgevers.nl.

Inhoud

Inleiding – 4

Pretoets – 7

Blok A

Leeftijdsgrenzen en strafrecht

A1 Inleidend: leeftijdsgrenzen in het strafrecht – 11

A2 Twaalfminners – 12

A3 De hoofdregel: twaalf tot achttien jaar – 15

A4 Zestien- tot drieëntwintigjarigen – 22

Blok B

Procesrechtelijke positie van de jeugdstrafrechtadvocaat

B1 Ketenpartners in de voorfase van de strafprocedure – 33

B2 Het verhoor – 35

B3 Bevoegdheden op de zitting – 38

Afkortingenlijst – 39

Antwoorden pretoets en casuïstiek – 41

Literatuur en noten – 45

Verder lezen – 46

Jurisprudentie – 47

Toetsvragen – 50

Inleiding

De taken van de strafrechtadvocaat omvatten het verlenen van rechtsbijstand en persoonlijke steun aan de verdachte en het uitoefenen van controle op naleving van de strafprocessuele regels. De jeugdstrafrechtadvocaat dient daarnaast over bijzondere kwaliteiten en vaardigheden te beschikken. De leeftijd van minderjarige verdachten rechtvaardigt immers het bestaan van een apart jeugdstrafrecht, met andere straffen en maatregelen dan in het commune strafrecht en bijzondere processuele regels. Een jongere die een strafbaar feit pleegt (of daarvan wordt verdacht), komt in aanraking met verschillende organisaties en professionals die elk hun aandeel en functie hebben in het jeugdstrafproces en zich op hun eigen manier met hem bemoeien. Naast de politie, het Openbaar Ministerie, de Raad voor de Kinderbescherming, jeugdreclassering en kinderrechter, speelt de advocaat van de jeugdige een bijzondere en belangrijke rol.

Verdeeld over twee blokken belicht deze nascholing zowel de materiële als de formele aspecten van het jeugdstrafrecht:

Blok A

Blok B

Leeftijdsgrenzen en strafrecht

Procesrechtelijke positie van de jeugdstrafrechtadvocaat

Blok A gaat in op de elementaire vraag hoe de leeftijd van jeugdigen ten tijde van het plegen van delicten zich vertaalt in (materiële en formele) strafrechtelijke gevolgen. In dit blok is tevens aandacht voor het adolescentenstrafrecht. Blok B ziet op de positie van de advocaat in het jeugdstrafproces. Aan bod komen het verhoor, de bevoegdheden op de zitting en de ketenpartners.

■ Doelstellingen

Na afloop van deze juridische nascholing:

- kunt u beargumenteerd uitleggen hoe de leeftijd van jeugdigen ten tijde van het plegen van delicten zich vertaalt in strafrechtelijke gevolgen;
- kunt u de materieel- en procesrechtelijke gevolgen van de leeftijd van een verdachte in een geschetste situatie verklaren;
- bent u bekend met de inhoud en gevolgen van het adolescentenstrafrecht;
- bent u bekend met de wijze waarop een politieverhoor van een minderjarige verdachte plaatsvindt;
- kunt u beschrijven welke wet- en regelgeving bij het politieverhoor van een jeugdige van toepassing is en uitleggen welke gevolgen het niet correct naleven van die wet- en regelgeving kan hebben in de strafprocedure van een jeugdige;

- kunt u uitleggen en verklaren wat uw procesrechtelijke rechtspositie als advocaat alsmede de procesrechtelijke positie van andere deskundigen is bij het politieverhoor van een minderjarige;
- kunt u de gevolgen van het doen van afstand van rechtsbijstand door een minderjarige cliënt verklaren.

■ *Opmerking*

Deze nascholing is in twee gedeelten (Blok A en B) door te werken. U zult voor Blok A twee uur nodig hebben, voor Blok B een uur. Mogelijk beklijft de stof beter als u het programma in twee gedeelten doorwerkt.

■ *Criteria toets*

U slaagt voor de eindtoets als u minimaal 6 van de 10 vragen juist hebt beantwoord. U kunt tweemaal herkansen.

■ *Over de docenten*

Mr. dr. Romy de Jong is onder meer werkzaam geweest als docent en onderzoeker aan Tilburg University, waar zij zich heeft gespecialiseerd in het familie- en jeugdrecht. Naast haar werkzaamheden aan de universiteit is zij rechter-plaatsvervanger geweest bij de rechtbank Oost-Brabant (bewind en mentorschap), was zij lid van de externe klachtencommissie van de Raad voor de Kinderbescherming en verzorgde zij op reguliere basis cursussen voor (onder meer) de advocatuur. Op 3 september 2019 promoveerde zij op het proefschrift *Zorg(e)loze jeugd: een multidisciplinair onderzoek naar een juridische grondslag voor de gedwongen bescherming van transitiejongeren*. Sinds april 2022 is zij fulltime kinderrechter bij de rechtbank Zeeland-West-Brabant.

Prof. mr. dr. Charlotte Phillips is onder meer werkzaam geweest als advocaat in de algemene praktijk, bij de strafsector van gerechtshof Amsterdam en als docent recht. In 2012 werd zij benoemd tot bijzonder hoogleraar Children's Rights aan de Universiteit van Addis Ababa, Ethiopië. Zij was ruim vijf jaar rechter-plaatsvervanger in het jeugdstrafrecht bij rechtbank Amsterdam tot zij in 2017 de overstap maakte naar het fulltime rechterschap. Thans is Charlotte kinderrechter bij rechtbank Zeeland-West-Brabant. Zij is docent bij JurisDidact en tevens auteur van diverse studieboeken voor het hoger juridisch onderwijs, cursussen voor de advocatuur en artikelen voor (inter)nationale tijdschriften.

Om voor uzelf te bepalen wat uw kennis is van dit onderwerp, kunt u vrijblijvend de pretoets maken. De resultaten van de pretoets tellen niet mee voor uw eindscore.

- 1 Is het mogelijk ten aanzien van jeugdige verdachten jonger dan twaalf jaar politiedwangmiddelen toe te passen?
  - A Nee, minderjarigen onder de twaalf jaar zijn immers niet strafrechtelijk vervolgbaar.
  - B Ja, in principe kunnen alle dwangmiddelen ook op deze minderjarigen worden toegepast.
  - C Ja, maar daarvoor is aanwezigheid van de ouders of voogd wel vereist.
  - D De wet bepaalt ten aanzien van deze minderjarigen welke dwangmiddelen kunnen worden toegepast.

- 2 Kan een (ten tijde van het plegen van het delict) zestienjarige verdachte op grond van de ernst van het gepleegde feit worden gesanctioneerd conform het commune strafrecht?
  - A Nee, ook als het commune strafrecht van toepassing is verklaard op een minderjarige, gelden ten aanzien van straffen aparte regels.
  - B In principe kan elke straf worden opgelegd, met uitzondering van de levenslange gevangenisstraf.
  - C Ja, in dat geval is het commune strafrecht namelijk volledig van toepassing.
  - D Dit kan alleen als de jongere gedurende zijn minderjarigheid nog in een jeugdinstelling wordt geplaatst.

- 3 Kan een tweeëntwintigjarige verdachte conform het jeugdstrafrecht worden gesanctioneerd op grond van de geringe ernst van het delict?
  - A Ja, het jeugdstrafrecht kan worden toegepast op jongvolwassenen tot drieëntwintig jaar.
  - B Ja, dat kan op basis van het adolescentenstrafrecht.
  - C Nee, de leeftijdsgrens bedraagt eenentwintig jaar.
  - D Nee, de geringe ernst van het feit vormt geen grond voor toepassing van het jeugdstrafrecht.

- 4 Heeft toepassing van het adolescentenstrafrecht tot gevolg dat er een bijzonder strafrecht geldt met andere sanctiemodaliteiten en processuele regels dan die in het jeugdstrafrecht enerzijds en het commune strafrecht anderzijds gelden?
- A Nee, het adolescentenstrafrecht kent geen aparte sancties en regels ten opzichte van het jeugdstrafrecht.
  - B Ja, voor deze specifieke leeftijdsgroep gelden aparte sanctiemodaliteiten en regels.
  - C Nee, het adolescentenstrafrecht wijkt slechts ten aanzien van de maximale duur van straffen af van het commune strafrecht.
  - D Nee, er gelden alleen andere sanctiemodaliteiten.
- 5 Hoelang mag een elfjarige verdachte voor onderzoek worden opgehouden (de tijd tussen 24.00 en 09.00 uur niet meegerekend)?
- A Minderjarigen mogen niet voor onderzoek worden opgehouden.
  - B Negen uur.
  - C Zes uur.
  - D Negen uur, mits de ouders/voogd van de minderjarige tijdig zijn geïnformeerd.
- 6 Dient een jeugdstrafzaak door de meervoudige kamer te worden behandeld als de officier van justitie zich op het standpunt stelt dat de verdachte in een inrichting voor jeugdigen moet worden geplaatst (PIJ-maatregel)?
- A Nee, dit is uitsluitend het geval als er een zwaardere hoofdstraf dan zes maanden jeugddetentie dient te worden opgelegd.
  - B Nee, een vordering PIJ hoeft niet door de meervoudige kamer te worden behandeld.
  - C Alleen wanneer er tevens sprake is van toepassing van het adolescentenstrafrecht.
  - D Ja, een dergelijke zaak dient door de meervoudige kamer te worden behandeld.
- 7 Wie hebben er een verschijningsplicht in jeugdstrafzaken?
- A Alleen de minderjarige verdachte zelf.
  - B De minderjarige verdachte en zijn ouder(s)/voogd(en).
  - C De minderjarige verdachte, zijn ouder(s) en de gezinsvoogd.
  - D De minderjarige verdachte en zijn (pleeg)ouders.

- 8 De zestienjarige Roy geeft aan dat hij het echt niet nodig vindt eerst met een advocaat te spreken, alvorens het eerste politieverhoor zal plaatsvinden. Kan de politie overgaan tot het verhoor zonder dat Roy een advocaat heeft gesproken?
- A Ja, Roy is immers zestien jaar oud.
  - B Ja, maar alleen als Roy uitdrukkelijk dan wel stilzwijgend, doch in elk geval ondubbelzinnig afstand doet van zijn recht op consultatiebijstand.
  - C Nee, het recht op consultatiebijstand is sinds 1 maart 2017 verplicht voor alle verdachten.
  - D Nee, minderjarigen kunnen geen afstand doen van hun recht op consultatiebijstand.
- 9 Kan een minderjarige verdachte door de politie worden verhoord buiten aanwezigheid van een raadsman?
- A Ja, maar dan moet in plaats van de raadsman een ouder/voogd het verhoor bijwonen.
  - B Nee, een minderjarige kan geen afstand doen van het recht op rechtsbijstand voorafgaand of tijdens het politieverhoor.
  - C Ja, mits het verhoor niet langer dan een uur in beslag neemt.
  - D Ja, zolang de minderjarige vrijwillig en ondubbelzinnig afstand heeft gedaan van zijn recht op rechtsbijstand.
- 10 Komen alle bevoegdheden die een volwassen verdachte heeft op gelijke wijze aan een minderjarige verdachte toe?
- A Nee.
  - B Ja.
  - C Ja, mits het minderjarigen van zestien jaar of ouder betreft.
  - D Nee, maar deze bevoegdheden komen wel toe aan de raadsman van de minderjarige.

Inleidend: leeftijdsgrenzen in het strafrecht

Wanneer kan iemand strafrechtelijk verantwoordelijk worden gehouden voor diens daden? En wat voor straf moet daarop volgen? Er laait voortdurend discussie op over de leeftijdsgrenzen in het strafrecht en dat gebeurt meestal in uitzonderlijk ernstige zaken waarbij minderjarigen betrokken zijn. Dat was in Engeland in 1993 bijvoorbeeld het geval naar aanleiding van de moord op de tweejarige peuter James Bulger door twee tienjarigen. In 2012 deed de zaak die bekend is komen te staan als de Facebook-moordzaak de discussie in Nederland weer oplaaien. Bij het bekend worden van de leeftijden van de jonge daders werd er vanuit de publieke opinie sterke kritiek geuit over de van toepassing zijnde strafmaxima die niet in verhouding zouden staan tot de ernst van het feit. (Rb. Arnhem 12 november 2012, ECLI:NL:RBARN:2012:BY2852 en ECLI:NL:RBARN: 2012:BY2835). De Facebook-moordzaak dient in deze cursus als multifunctioneel voorbeeld, omdat zij verschillende leeftijdsgerelateerde problemen aan de orde stelt.

In de zomer van 2019 lanceerden de ouders van Romy Nieuwburg, Savannah Dekker en Nick Bood een petitie met daarin het voorstel om in jeugdstrafzaken hogere gevangenisstraffen te kunnen opleggen. De minister had echter voor de zomer al een kamerbrief gestuurd, waarin hij heeft aangegeven geen noodzaak te zien om de detentieduur voor minderjarige verdachten te verhogen. Naast dat het jeugdstrafrecht volgens hem voldoende is uitgerust op zeer ernstige delicten gelet op mogelijke toepassing van art. 77b Sr (waarover in deze cursus meer) en de omzettingmogelijkheid van een PIJ-maatregel in een tbs-maatregel, is uit onderzoek gebleken dat lange straffen tot een hogere kans op herhaling leiden. Zie *Kamerstukken II* 2018/19, 28741, nr. 53, p. 8.

In 2021 zag de Rechtbank Zeeland-West-Brabant (27 januari 2021, ECLI:NL:RBZWB:2021:280), zich op verzoek van de advocaat van de ouders van het slachtoffer voor de vraag gesteld of zij zich expliciet kon en moest uitlaten over het strafmaximum in het jeugdstrafrecht en de strafverzwarende omstandigheden die volgens de advocaat een hogere jeugddetentie zouden rechtvaardigen. De rechtbank overwoog dat het in beginsel niet aan haar is om zich hierover uit te spreken. Volgens de rechtbank heeft de wetgever bij de totstandkoming van de

Wet Adolescentenstrafrecht (i.w.tr. 1 april 2014) uitdrukkelijk stilgestaan bij het strafmaximum in jeugdstrafzaken en er uiteindelijk voor gekozen om dit strafmaximum niet te verhogen. Daarbij is gewicht toegekend aan het pedagogische karakter van het jeugdstrafrecht waarbij de nadruk niet zozeer ligt op straffen, maar om onder toepassing van sancties en maatregelen de ontwikkeling van de minderjarige te stimuleren, de minderjarige te heropvoeden, te resocialiseren en om recidive in de toekomst te voorkomen. Ook onder die omstandigheden heeft de rechtbank het niet wenselijk geacht om een signaal af te geven richting de wetgever.

■ **Absoluut of relatief criterium voor uitsluiting strafrechtelijke verantwoordelijkheid**

Door de geschiedenis zien we dat het gebruikelijk is om kinderen minder zwaar te straffen dan volwassenen. Er bestaat brede consensus dat kinderen onder een bepaalde leeftijd te jong zijn om verantwoordelijk gesteld te kunnen worden voor strafbare feiten. In elk rechtsstelsel vinden we dan ook bepalingen die de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van jeugdige personen uitsluiten of beperken. Dit geschiedt door middel van een absoluut criterium zoals een minimumleeftijdsgrens, of door middel van een relatief criterium, zoals het niet aanwezig zijn van het 'oordeel des ondersheids'.

■ **Vaste ondergrens, flexibele bovengrens**

In Nederland zijn ten behoeve van de afbakening van een apart jeugdstrafrecht leeftijdsgrenzen gesteld. Allereerst werken we met een vaste ondergrens van twaalf jaar die strafrechtelijke vervolging uitsluit. Vervolgens is een speciaal jeugdstrafrecht in beginsel van toepassing op jeugdigen in de leeftijd van twaalf tot achttien jaar oud. In het (materiële) jeugdstrafrecht wordt echter een flexibele bovengrens gehanteerd, waardoor het mogelijk is om als uitzondering op de hoofdregel jeugdige delinquenten van zestien en zeventien jaar oud te sanctioneren conform het commune strafrecht en achttien- tot drieëntwintigjarigen te sanctioneren conform het jeugdstrafrecht. Deze uitzonderingen zijn geregeld in art. 77b en 77c Sr.

■ *Links*

- De laatste versie van titel VIII A Wetboek van Strafrecht (bijzondere bepalingen voor jeugdige personen, art. 77a-77hh Sr): www.overheid.nl/BWBR0001854/2021-07-01#BoekEerste_TiteldeelVIII A
- Voor meer informatie over de Bulgercase: www.theguardian.com/uk/bulger

A2

Twaalfminners

CASUS 1

Gijs, Dennis & Armin

De elfjarige Gijs, zijn broer Dennis die veertien jaar oud is en hun zestienjarige vriend Armin worden door de politie op heterdaad betrapt bij het plegen van een inbraak in een Albert Heijn-filiaal in Rotterdam. Zij